

TEATRE

CANÇONS PERDUES

de Josep M.ª Benet i Jornet

per Xavier Fàbregas

(Serra D'or, Febrer 1971)

Ha estat un grup independent de les comarques, «La Tartana», de Reus, el que oferí l'estrena absoluta de *Cançons perdudes*, de Josep M. Benet i Jornet, un dels nostres dramaturgs joves més interessants. Amb *Cançons perdudes*, fa poc apareguda dins un dels volums de «Biblioteca Raixa», Josep M. Benet i Jornet inicia l'elaboració del mite de Drudània, del qual ens oferí altres aspectes a *Marc i Jofre o la fortuna dels alquimistes*, a punt d'aparèixer dins la col·lecció teatral «El Galliner», i a *La nau*, estrenada pel «Grup Teatre Independent» al teatre Romea, de Barcelona, el primer de juny de l'any passat.

Amb *Cançons perdudes* l'autor ens presenta el mite de Drudània situat a l'època present. (*Marc i Jofre o la fortuna dels alquimistes* ens narrarà la formació de la seva llegenda medieval, i *La nau* el seu futur en un món deshumanitzat i dominat per la tècnica.) La Drudània present és un petit país absorbit dins el conjunt d'una gran federació, enyoradis d'un passat independent, d'un idioma que ja no es parla, d'unes virtuts col·lectives que, si mai existiren, avui són a penes un tòpic de referència. *Cançons perdudes* ens mostra la ineficàcia de certes actituds davant la situació de Drudània, que encara podem considerar conflictiva: la burgesia, nostàlgica d'un passat que el romanticisme exaltà, adopta en principi una actitud reivindicativa de les peculiaritats drudaneses, però en veure que la reivindicació pren aviat un to social, fa marxa enrera i pacta amb l'administració forastera. (Així, veiem com la burgesia duu a terme l'explotació folklòrica de la Draps, la vella folla que canta encara antigues cançons —cançons perdudes— en l'idioma local.) Enfront d'aquesta Drudània fòssil trobem altres personatges que impregnen de dinàmica el món drudanès: l'obrer amatenent a aprofitar qualsevol oportunitat per a plantejar la lluita de classes,

el vell lluitador que ha ofegat el fracàs en la borratxera, i el xicot que, desenganyat d'un amor que mai no ha sentit, acabarà abraçant la causa de la revolta social i nacional a realitzar en un hipotètic futur. Enmig d'aquestes tensions, l'intel·lectual que ha dimittit del seu país, que s'ha evadit de tota responsabilitat col·lectiva, serà el símbol de la vacil·lació i, en definitiva, de la inoperància.

Tots aquests elements són conjugats per Josep M. Benet i Jornet amb una gran habilitat; el canemàs argumental es va definint amb pinzellades breus i precises, cada una de les quals perfila i acoloreix l'actitud dels personatges. Cercar paral·lelismes que permetin d'identificar Drudània amb algun país real seria una pretensió gratuïta. En tant que mite, Drudània és una realitat auto-suficient que cal penetrar per a conèixer-la en les seves particularitats. Un mite, doncs, i no un símbol, encara que l'autor hagi recollit els ingredients que el formen a partir de l'observació d'allò que el circumda; un mite complex que ens és mostrat de manera polivalent. I, per tant, les deduccions ètiques que hom en pugui extreure queden a càrrec de l'espectador.

«La Tartana» va confiar el muntatge de *Cançons perdudes* a un col·lectiu de direcció en el qual trobem noms ben coneguts dins el teatre independent: el dramaturg Ramon Gomis, l'actor i crític Lluís Pasqual, Josep Borrell Garciapons, etc. Aquest col·lectiu, al meu entendre, es va plantejar l'obra correctament: *Cançons perdudes* és un drama realista —però en cap moment naturalista—, si bé el seu és un realisme amb clau. Per a l'autor el realisme no és un mitjà d'expressió assentat sobre un suport teòric, sinó, simplement, una tècnica narrativa de la qual se serveix. Permet, doncs, per part del director, tota mena de llibertats. Si el plantejament fou correcte, els resultats del muntatge, en canvi, foren d'una gran modèstia: la inexperiència dels actors va ésser una barrera insalvable. Les escenes de conjunt quedaren esmoreïdes i encarcerades i la indecisió de lletra sovint va anul·lar el ritme. Afegim a això l'extrema joventut de tots els components de la companyia, la qual cosa, en el cas d'alguns personatges, creava un element de distanciament del tot imprevisit. A més, les reduïdes dimensions de l'escenari de l'Orfeó Reusenc, on va tenir lloc l'estrena, crearen dificultats insolubles per a la bona marxa de la representació.